

بسم الله الرحمن الرحيم

اردبیل در سفرنامه های مستشرقین

به ضمیمه فراهانی از زندگی جهانگردان اروپا

تالیف: یحیی عسگری نمین

سرشناسه	عسگری نمین، یحیی، ۱۳۳۹-
عنوان و نام پدیدآور	اردبیل در سفرنامه های مستشرقین به انضمام فرازهایی از زندگی جهانگردان اروپا / تألیف یحیی عسگری نمین.
مشخصات نشر	اردبیل: شیخ صفی الدین، ۱۳۹۱.
مشخصات ظاهری	۴۳۹ ص.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۵۶۰۰-۱۳-۱
وضعیت فهرست نویسی	فیا
یادداشت	کتابنامه.
موضوع	خاورشناسان -- سرگذشتنامه
موضوع	سفرنامه های اروپایی
موضوع	اردبیل
موضوع	اردبیل -- تاریخ
رده بندی کنگره	DSR ۲۰۰۱ ۱۳۹۱ ۳۳۴۵ / ر
رده بندی دیویی	۹۵۵/۳۱۲۲
شماره کتابشناسی ملی	۲۷۳۵۷۴۵

سیلان
نگین
۰۴۵ ۳۳۲۴۰۶۴
www.neginchap.com

انتشارات شیخ صفی الدین

تلفن و دورنویس: ۰۴۵۳۳۲۳۸۴۲۱ موبایل: ۰۹۱۴۱۵۲۸۲۳۱۱

- اردبیل در سفرنامه های مستشرقین
- یحیی عسگری نمین
- شیخ صفی الدین
- شیخ صفی الدین
- شیخ صفی الدین
- اول سال ۱۳۹۳
- نگین سیلان
- چاپ نگین

نام کتاب:
تألیف:
حروفچینی:
طراحی روی جلد:
ویرایش:
نوبت چاپ:
ناشر همکار:
چاپ:
بها:

شابک ۱۳-۱ ۵۶۰۰-۶۰۰-۹۷۸

فهرست مطالب

۱.....	مقدمه
۳.....	سفر به ایران از چه زمانی آغاز شد
۷.....	صفویان از دیدگاه جوزفا باربارو
۷.....	معرفی سفرنامه ونیزیان جوزفا باربارو
۸.....	شیخ حیدر پدر شاه اسماعیل
۳۱.....	آذربایجان و حکومت آق قویونلوها از دیدگاه آمبروسو کنتارینی
۳۱.....	شرح زندگانی کنتارینی
۳۱.....	سفرنامه آمبروسو کنتارینی
۳۴.....	آغاز مسافرت آمبروسو کنتارینی به ایران
۴۴.....	جووان ماریا آنجوللو
۴۴.....	سرگذشتی کوتاه از زندگانی و کارهای شاه اوزون حسن
۷۷.....	آنتونی جنکینسون اولین انگلیسی در اردبیل
۸۰.....	نامه شاه اسماعیل به کارل پنجم امپراتور آلمان و پیامدهای آن
۸۲.....	آنچه جنکینسون در بقعه شیخ صفی دید
۸۶.....	پیتر و دلاواله ناظری بر جنگ شاه عباس با عثمانی‌ها
۸۶.....	شرح زندگانی دلاواله
۸۶.....	سفرنامه پیتر و دلاواله
۸۹.....	هدف از سفر پیتر و دلاواله
۹۲.....	پیتر و دلاواله در اردبیل
۱۲۰.....	بدون واژه ای از خطرات، تیرها و نیزه‌ها
۱۴۲.....	نظرات دن گارسیا.د.سیلوا فیگوروا راجع به اردبیل

۱۴۲.....	شرح زندگانی دن گارسیا.....
۱۵۸.....	فدت کاتف روسی در اردبیل.....
۱۶۹.....	سفر آدام اولتاریوس از مسکو تا اردبیل.....
۱۶۹.....	شرح زندگانی آدام اولتاریوس.....
۱۷۰.....	اردبیل در عهد اولتاریوس.....
۱۷۱.....	آدام اولتاریوس و نقشه اردبیل.....
۱۷۲.....	سفرنامه آدام اولتاریوس.....
۱۸۲.....	مسافرت از شامخی تا اردبیل.....
۱۸۷.....	چگونه بیرون از اردبیل از ما استقبال شد.....
۱۹۰.....	درباره رخدادهای مدت اقامت در اردبیل و آنچه که در آنجا دیدیم.....
۱۹۵.....	شرح آتش بازی در اردبیل.....
۱۹۷.....	درباره شهر و ویژگی های اردبیل.....
۲۰۰.....	درباره بقعه شیخ صفی و سید جرائیل و دیگر دیدنی های اردبیل.....
۲۰۷.....	ژان باتیست تاورنیه و شرح مسافرت وی به اردبیل و خلخال.....
۲۰۷.....	سفرنامه تاورنیه.....
۲۱۱.....	مساحت ایران و تقسیم ایالات آن.....
۲۱۴.....	نسب نامه سلاطین اخیر ایران.....
۲۲۰.....	شرح دنباله راه بزرگ اسلامبول به ایران از تبریز تا اصفهان از راه اردبیل.....
۲۲۴.....	دنباله راه معمولی تبریز به اصفهان از راه زنجان و سلطانیه و غیره.....
۲۲۷.....	اردبیل از دیدگاه شاردن.....
۲۲۹.....	آغاز مسافرت شاردن.....
۲۳۳.....	پیشنهاد عبور از اردبیل.....
۲۳۴.....	نظریه شاردن در مورد نامه نگاری ایرانیان.....

۲۳۵	اردبیل در سیاحت نامه شاردن
۲۳۷	یان اشترویس هلندی
۲۳۸	انگلبرت کمپفر آلمانی و اردبیل
۲۳۸	شرح زندگانی کمپفر
۲۴۰	سفرنامه انگلبرت کمپفر
۲۴۱	سهم آلمان در تبعات مربوط به ایران قبل از کمپفر
۲۴۳	اقامت کمپفر در ایران
۲۴۴	وسعت ایران
۲۴۵	صفویه
۲۴۶	تیمور در بقعه اردبیل
۲۵۰	شاه اسمعیل موسس سلسله صفوی
۲۵۲	پیر، آمده ژوبر و ملاقات او با عباس میرزا
۲۵۲	سفرنامه ژوبر
۲۵۳	آمدن ژوبر به تبریز
۲۶۲	وصف عباس میرزا، شدت عمل وی، شرفیابی نویسنده به حضور شاه
۲۶۸	کتابخانه بقعه شیخ صفی الدین اردبیلی
۲۶۸	جمیز موریه در اردبیل
۲۶۹	جمیز موریه
۲۷۲	نمونه هایی از برداشت های جمیز موریه
۲۷۳	جمیز موریه در آذربایجان
۲۸۳	سفرنامه گاسپاردروویل در اردبیل
۲۸۳	شرح اجمالی از گاسپاردروویل
۲۸۳	سفرنامه گاسپاردروویل

۲۹۱	سفر نامه جیمز بیلی فریزر
۲۹۱	جیمز بیلی فریزر در ایران
۲۹۱	سفر نامه جیمز بیلی فریزر
۳۰۳	بانو لیدی شیل و کوه سیلان
۳۰۳	شرح زندگانی لیدی شیل
۳۰۶	لیدی شیل و توصیف او از کوه سیلان
۳۱۱	ادوارد گرانویل براون و فرهنگ و تمدن اسلامی دوران صفویه
۳۱۱	ادوارد براون و علاقه مندی‌های او
۳۱۳	شاه اسماعیل و نیاکان او
۳۱۴	نیاکان شیخ صفی الدین
۳۲۳	ژاک دو مورگان در اردبیل و نمین
۳۲۳	شرح مختصری از حفاری ژاک دو مورگان
۳۲۳	مطالعات جغرافیایی ژاک دو مورگان
۳۲۶	نظریه فردریس زاره در مورد بقعه شیخ صفی الدین در اردبیل
۳۲۶	بقعه شیخ صفی الدین اردبیلی
۳۲۷	شهر اردبیل و تاریخچه آن
۳۳۴	اظهارات جورج ناتانیل کرزن در مورد اردبیل
۳۳۴	شرح زندگانی جورج ناتانیل کرزن
۳۳۷	اوژن اوین
۳۳۷	شرح زندگانی اوژن اوین
۳۳۷	سفر نامه و بررسیهای سفیر فرانسه در ایران
۳۴۰	از تبریز تا اردبیل
۳۴۳	اردبیل شهر شیخ صفی

۳۴۵		اولاد و مقبره شیخ بزرگ
۳۵۰		نخان نمین در نوشته های اوژن اوین
۳۵۴		از آستارا تا انزلی
۳۵۸		فردریک چارلز ریچاردز و قالی اردبیل
۳۵۸		سفرنامه فردریک چارلز ریچاردز
۳۶۰		سفرنامه ویلیامز جکسن
۳۶۰		شرح حال
۳۶۳		زرتشت و سبلان از دید جکسن
۳۶۵		پایان دیدار جکسن از ایران
۳۶۶		توضیح
۳۶۷		آذربایجان در اوایل عصر صفوی به قلم تابر
۳۶۷		شرح تحقیق و پژوهش ریچارد تابر
۳۷۲		قبایل قزلباش
۳۷۳		اردبیل و مغان در دوره اشغال روسها و عثمانی ها
۳۷۳		اردبیل، مغان و شاهسون ها
۳۷۸		کیت آبوت
۳۸۱		تلاش برای اسکان عشایر شاهسون
۳۸۳		آمار عشایری ائل سون (شاهسون)
۳۸۴		دارسی تاد در اردبیل
۳۸۴		خاطرات هولمز در اردبیل
۳۸۶		منابع و مآخذ

این کتاب از این نظر به رشته تحریر در آمده که مستشرقین غرب در سالهای گذشته به ایران آمده و زمانی در ایران زندگی کرده و اقامت داشته اند و بعد از بازگشت به کشور خود، سفرنامه هایی به زبان های لاتینی، ایتالیایی، فرانسوی، آلمانی، اسپانیایی، پرتغالی و روسی نوشته اند و به وسیله ناشران کشورهایشان این سفرنامه ها را به چاپ رسانده اند. و پژوهش گران ایرانی، دست به ترجمه آنها زده و ایرانیان با مطالعه این آثار به افکار و نگرش و کم و کیف دیدگاه آنان در مورد خودشان پی بردند. باید اذعان نمود که برخی از مترجمان در برگردان این نوشته ها تحت تأثیر کتاب قرار نگرفته و آنرا در کمال بی غرضی به فارسی برگردانده و هر جا احساس نموده اند که نوشته از واقعیت تهی است و یا بی اطلاعی نویسنده باعث آن شده که در کتاب کلمات و جمله های غیر واقعی بکار رفته، با کمال امانت داری در زیرنویس توضیح داده اند. هدف اولیه بنده (مؤلف) از تالیف این کتاب جمع آوری سفرنامه های مستشرقینی بوده که از استان اردبیل دیدن کردند، با توجه به اینکه بیشتر سفرنامه هایی که راجع به اردبیل نوشته شده در خصوص بقعه شیخ صفی الدین می باشد، لذا اینجانب بعد از مطالعه تمام سفرنامه ها و کتب تاریخی مربوطه به این نتیجه رسیدم که برای گிரایی و تکراری نشدن مطالب این کتاب بیشتر به معرفی شخصیت مستشرق و بخشی از جریان مسافرت او و سختی هایی که در این مسافرت تحمل نموده است و نیز وضعیت دنیای روزگار مستشرق چه در غرب و چه در ایران و اردبیل پرداخته و مقصود وی از مسافرت به ایران و اردبیل و هدف او از این مسافرت را بیان نمایم. لازم به ذکر می باشد خیلی از این سفرها در لافاه تجارت انجام می گرفته است، اما بیشتر این مسافرت ها اهداف سیاسی داشته و با مقاصد اغراض سیاسی و عقاید دینی انجام می گرفته، اما کسانی نیز بوده اند که نظرات بی غرض و صادقانه ای را ابراز نموده اند.

برای اینکه حقایق را از این سفرنامه ها بدانیم نیاز به احتیاط و تحقیق و پژوهش عمیقی است چرا که مسائل زمانی که با منافع و عقاید آنها تضاد نمی داشت به صورت واقعی بیان می شدند و در غیر آن صورت آنها منافع خود را ارجع می شمردند. مثل اظهار نظر این افراد در مورد شخصیت های مختلف ایرانی که خالی از غرض نمی تواند باشد. تعدادی از مستشرقین در شناساندن ایران به اروپائیان نقش اساسی داشته اند. مخصوصاً در مورد تاریخ ایران باستان و کشف و بررسی آثار تاریخی، و زحمات فراوانی که برای خواندن کتیبه ها متحمل شده اند قابل توجه می باشد. به هر حال شناسایی و معرفی این نوع آثار از وظایف پژوهشگران ایرانی است.

چیزی که نمی توان نادیده گرفت این است که افرادی که مسافرت نموده و با شرایط سخت

آن دوران به ایران آمده بدون شک افراد توانایی بوده اند و بیشتر اینان به حضور شاهان سلسله های مختلف شرفیاب و بیشتر آنها را تحت تأثیر قرار داده و توانسته اند نظر بزرگان و شاهان را همسو با منافع خود بگردانند.

قسمت اول این کتاب در مورد تاریخ ایران است که توسط مستشرقین مختلف نوشته شده است زمانی چندین مستشرق در مورد مطلبی واحد و یا یک موضوع تاریخی اظهار نظر نموده اند و برداشتهای متفاوتی از مطلب واحد داشته اند. آغاز کتاب از سفرنامه ونیزیان انتخاب شده و بخش بعدی از سفرنامه آمیرو سیو کنتارینی می باشد، موضوع آن نظرات تاریخی قبل از دوره صفوی است. در فصول بعدی از سفرنامه هایی که اهداف مختلفی را دنبال می کردند، استفاده شده و در این فصلها به غیر از موضوعات تاریخی، مسائل جغرافیایی و شرایط زندگی و حکومت ها برداشت و ارائه گردیده است. تعدادی از جهانگردان که به آذربایجان و اردبیل مسافرت ننموده اما نظراتی راجع به آذربایجان و اردبیل در کتابشان ارائه نموده اند و نظراتشان خالی از فایده نبوده است در این کتاب آورده شده است.

در مطالب نوشته شده از مقاله ها و پیش گفتار مترجمین عالی قدر ایرانی استفاده شایانی شده، این نوشته ها بسیار مفید و درخور تحسین می باشد. از کنکاش زیاد در برخی از کتابها دوری جسته ام تا آنجائی که امکان دسترسی به کتابها و سفرنامه ها که در این باب لازم بود مطالعه و فیش برداری شده، برخی از منابع که یافتن آنها برای مولف ممکن نگردید، اگر در آینده این فرصت ایجاد شد، نسبت به تکمیل نمودن کتاب در چاپهای بعدی اقدام خواهم نمود. از مورخان و نویسندگان و صاحب نظران و مترجمین محترم تقاضا دارم اگر در مطالب این کتاب مواردی را قابل اصلاح می دانند نظرات خود را از اینجانب دریغ نفرمایند. لازم می دانم به خاطر همکاری افرادی که در تالیف کتاب حاضر از نظرات و یاری آنها بهره مند بودم تشکر نمایم، ابتدای امر از آقای شاهین اسبقیان مدیر محترم انتشارات شیخ صفی الدین که مشوق بنده در امر تالیف این کتاب بودند و نیز از همکاری که در جای جای کتاب داشته اند و از نظراتشان استفاده شایانی بردم تشکر نمایم. لازم می دانم از مسئولین بنیاد ایران شناسی اردبیل، بنیاد دایره المعارف اردبیل، کتابخانه عمومی شیخ صفی الدین، کتابخانه مطهری اردبیل، کتابخانه مسجد اعظم اردبیل و کتابخانه عمومی نمین که بخش عمده ای از مطالب این کتاب را با استفاده از منابع موجود در این کتابخانه ها جمع آوری نموده ام قدردانی نمایم.

یحیی عسگری نمین